

REVISTA DEL CENTRO DE LECTURA

CUARTA EPOCA - NUMERO 232

REUS - MARZO DE 1972

Director: XAVIER AMOROS SOLA

Redacción y Administración:
calle Mayor, 15

Talleres Gráficos Rabassa
Baja del Carmen, 23 bis

Tirada ejemplares: 2.250

D. L. T. 20-1958

SUMARI

Lletres ciutadanes:

Dos períodes i una vivència Andreu Pujol 1

La S. F. literatura dialèctica Equip Cyborg 4

Aproximació demogràfica al

Reus de 1818 Pere Anguera 6

El naixement de l'OTAN i el

Pacte de Varsòvia A. M. Correig 8

COMIC Toni 11

AVUI:

Els punts cardinals Jordi Coca 12

NOTICIARIS

Arts P. A. 13

Lletres T. C. 13

LLETRES:

Notes de poesia: Josep Elies Rosa Cabré 13

Els setanta-cinc anys de Josep Pla G. B. 14

"Formalisme i realisme de

Bertold Brecht" G. B. 14

CINEMA

Camina el cinema vers les

minories? J. L. Hérault 15

Disseny: Claudi Arnavat / Fotografia: A. Vil·la.

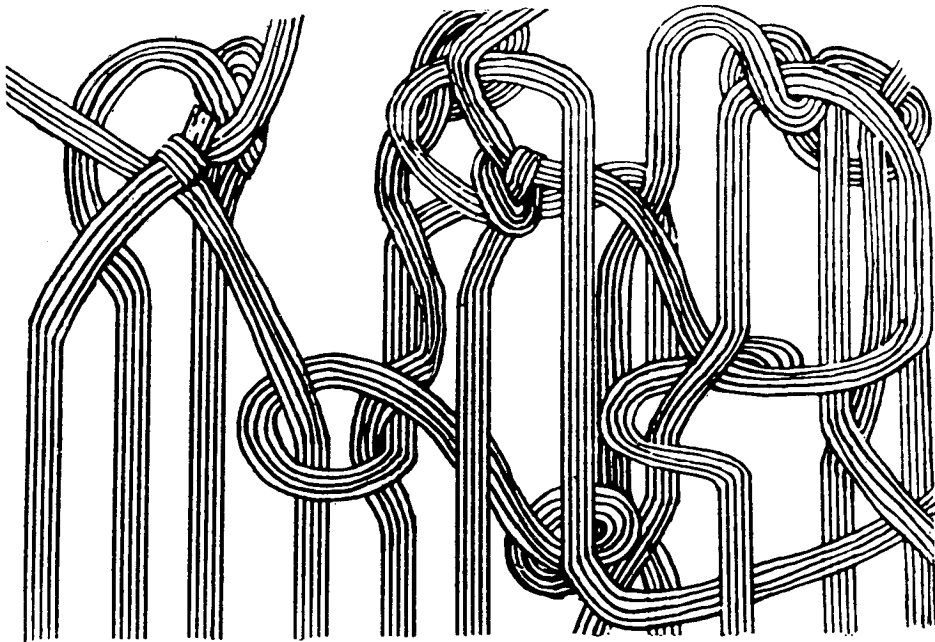
LLETRES CIUTADANES: DOS PERIODES I UNA VIVENCIA

Andreu PUJOL DEL POZO

Les lletres locals han estat irregulars, extensible a aquest article.

Des que la ciutat va ésser declarada lliure del poder feudal a la Carta Universitatís, fa quasi vuit-cents anys, i autoritzat el mercat del dilluns per un rei català, la vida cultural ha conegut a Reus alguns moments de gran vitalitat. L'activitat ciutadana ha donat peu perquè s'omplissin molts pergamins, papers de barba, i fulls de diaris i de llibres.

Entre els segles XIX i XX hi ha hagut una colla d'escriptors que han parlat de coses de la ciutat, bé inventariant-ne la vida, —Bofarull, Jaume Fort— bé explicant-ne anècdotes i les històries petites importants, com Güell i Mercader i Gras i Elies, o bé la vida local i comarcal ha estat el fonament per a aixecar una creació literària— Aladern, Puig i Ferrater. La vitalitat periodística de la ciutat ha estat vigorosa, desor-

bitada a vegades, fecunda, i irregular com la política de la qual rebia el color.

L'any 1900, a cavall de dos segles i del modernisme, es publicaven a Reus 5 diaris, en català i castellà, entre els quals un diari de nit que va passar a Setmanari aquell mateix any. També hi havia un 6.è diari que va plegar, i se'n va començar a publicar un 7.è que va durar un any. Hi havia, a més a més, dos setmanaris i 5 revistes quinzenals. Durant aquell any es van publicar 5 llibres d'autors locals, 2 obres de teatre, 2 llibres de poesies, i llibre d'articles en prosa de caràcter local, "Coses de Reus (records d'un jove que ja no ho és)" glossari del Reus vuitcentista, de Güell i Mercader. I es van estrenar 4 peces teatrals d'autors de Reus en teatres d'aquesta ciutat. Es poden citar, a més a més, altres escriptors, altres diaris d'anys pròxims, parlar dels jocs florals... però ja és terreny d'un estudi; un estudi que vol dir un examen exhaustiu de la història, i de la història de la literatura local, i una revisió de les col·leccions de diaris editats ací que es guarden al Centre de Lectura. Però jo només he volgut donar un tast real de la vitalitat cultural de la ciutat en un temps determinat.

2 Vull parlar del temps d'ara, el meu. Aquest període de la vida ciutadana que comença amb la post-guerra. En conjunt, la vida literària ha minvat respecte al temps d'abans. Així, per

exemple, per a documentar-me sobre aquest període que m'ocupa, no tinc cap text a mà que em serveixi globalment; en canvi, per a parlar del període que he exposat, dispo de uns maneja bilissims "Annals de Reus" i altres llibres.

Renuncio, doncs, a fer qualsevol consideració objectiva sobre el meu temps i les seves lletres; em passaré en un terreny subjectiu, forçadament, i espero que la subjectivitat em servirà.

La literatura de tema reusenc va destinada principalment al lector reusenc.

Explicaré com s'ha fet un aprenent de lector reusenc del meu temps (en aquest cas jo, que ara vull considerar-me un lector reusenc de tipus mitjà del meu temps, tot i que veig que això que proposo té poc interès i que cal mastegar-ho.

Vaig aprendre a llegir als titulars de "La Vanguardia", a la botiga de la meva àvia, quan no hi havia gent, de mà de la meva mare.

Durant el batxillerat vam estudiar història de l'art, però no recordo que els professors em portessin a veure el Museu de Reus ni a pujar al campanar, ni ens diguessin que al Centre de Lectura hi havia tal conferència. La primera lectura de tipus local que vaig fer va ésser al full parroquial de Sant Pere, que cada diumenge llegia afeccionadament.

En fer-me minyó escolta vaig començar a llegir i escriure en català: la meva mare em

corregia les primeres faltes d'ortografia i me n'ensenyava algunes normes. El primer llibre de literatura catalana que vaig atacar seriosament sense que em caigués de les mans va ésser les obres de Mossèn Cinto, als 15 anys; llavors ja llegia el "Semanario Reus", i l'esperava cada dissabte, i allò que m'hi agradava més era la informació sobre els campionats de natació.

Les publicacions estudiantils em van acostar una mica cap a veure que la cultura no és un hàbit abstracte i inabastable, sinó el foc que crema en una llar de troncs; "Salla" i "Ocio" van ésser les meves revistes d'estudiant adolescent. "Ocio" es va acabar llastimosament amb el primer fregament amb la censura. La revista "Urbs" també l'havia vista i no l'he tornada a veure. Vaig descobrir la revista del Centro de Lectura, i aquesta sí que l'he tornada a veure.

L'estil d'aquella primera revista del Centre de Lectura em recordava el dels llibres de l'Associació d'Estudis Reusencs, dels quals jo tallava els fulls quan m'ho deia el pare; però que fins fa pocs anys no he llegit una mica, perquè em semblava que aquella gran aportació cultural era excessiva per unes "tragadores" tan petites com les meves, més obertes a neguits insatisfets.

Mai no he vist en un paper imprès en català un acudit verd ni fotos de cossos femenins, com a les revistes franceses.

De la gent que veia pel carrer no en parlaven els papers escrits. Els esdeveniments religiosos s'emportaven la palma de l'extensió al "Semanario".

Vaig repassar la bonica toponímia de les muntanyes veïnes als butlletins excursionistes, i vaig llegir també, en algun butlletí comercial, les cotitzacions del mercat.

Trobava que en això del paper imprès, la vida de cada dia a Reus no tenia res a veure amb el conjunt de la cultura. Vaig llegir un bon dia Gabriel Ferrater. Més tard, em vaig llegir Xavier Amorós. Per fi, les Antologies de la poesia reusenca, editades pel Centre de Lectura. Vaig descobrir els poetes de Reus i la seva obra, després de conèixer que el viure i la cultura festegen, i a Reus, també. Estic parlant ja del que per a mi és la clau que m'ha obert més d'una porta; i com que per a referir-me a aquest període de les lletres locals he usat la meva subjectivitat de lector, no abandonaré ara aquest subjectivisme fins a acabar.

Vull parlar de les poesies d'autors reusencs; llegides, la majoria, a les antologies, al "Semanario Reus", o als llibres o en algun altre lloc; n'exceptuo les d'un sol autor.

Poesies de l'Antologia Reusenca del Centre, gràcies; perquè parreu amb l'idioma que he emprat des de petit. Poesies que us vau cobrir amb el nom de la ciutat, de primer no em vau despertar cap mena de sentiment; ara us en tinc un d'agraïment ambivalent. Sou l'únic lloc on he vist l'empremta d'homes i dones d'ara, i els carrers, les places, les terres d'aquí, voluntàriament o implícitament, amb presència o per absència flagrant i clara. Poesies la majoria de les quals no m'heu tornat pas el nom de totes les coses, sinó que heu vinculat part dels mots salvats a unes actituds determinades. Poesies on he trobat la clau de la porta que guarda l'explicació "remota o pròxima" de la meua adolescència i infància, versos on es poden reconèixer només uns homes determinats, d'una edat determinada; poesies que m'han portat a agafar altres llibres, molt més vells, de la prestatgeria de casa, coberts també amb el nom de Reus, a la recerca d'algun tros de vida amb què sentir-me identificat per una rara ocasió, sota d'un encapçalament en aparença vinculatiu.

La poesia reusenca de postguerra reclosa quasi tota ella en els més reduïts murs de l'acolliment apriorístic m'ha estat difícil de trobar i de pair. Però sé que el buit que existeix en el còvec de la producció literària local té amb què tapar-se. Allí on han faltat moltes proses almenys es troben moltes poesies. Reconec el meu temps, els paquets molt, molt embolicats, tot molt reclosos. I jo també "endregaré una mica el meu calaix i em trobaré a la mà petites esperances que abans no hauria sabut veure".

M'agraden força els llibres de llegenda històrica del meu parent Iglésies. M'he adelitat amb les llegendes del Salt de la Reina Mora de Siurana i del rapte de donzelles per bandolers als Motllats.

Aprecio en tot el que valen els llibres d'estudiosos, i agraeixo a Iglésies i altres erudits locals que hagin donat un fonament cultural real i una visió considerable i amb microscopi del passat.

Alguna de les publicacions que s'han fet a Reus durant aquest temps, té un nivell científic de caire universitari. Però són lletres que tenen poca relació amb la vida actual de la ciutat, relació que és autèntica i voluntària, i pren cos i lletra, als textos dels dos primers poetes locals que vaig llegir; en llurs poemes hi ha el testimoniatge de la col·lectivitat, participació, i la vida tal com ha vingut.

I per ara s'acaba una vivència de lector local nascut l'any 47.

3